

Јавно предузеће
„Палић-Лудаш“

**ПРОГРАМ УПРАВЉАЊА СПЕЦИЈАЛНИМ
РЕЗЕРВАТОМ ПРИРОДЕ „ЛУДАШКО ЈЕЗЕРО“
ЗА 2018. ГОДИНУ**

Палић, новембар 2017. године

Република Србија
МИНИСТАРСТВО
ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Број: 353-02-1125/2017-04

Датум: 20.2.2018. године

Немањина 22-26

Београд

Министарство заштите животне средине, в.д. помоћника министра Јасмина Јовић по Решењу о овлашћењу број 021-01-5/11/2017-09 од 11.12.2017. године, на основу члана 54. став 4. Закона о заштити природе („Службени гласник РС”, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16) и члана 23. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, бр. 79/05, 101/07, 95/10 и 99/14), даје

САГЛАСНОСТ

на

Програм управљања
Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро” за 2018. годину

Образложење

Јавно предузеће „Палић Лудаш”, Палић, коме је чланом 8. Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро” („Службени гласник РС”, број 30/06) поверено управљање тим заштићеним подручјем, доставило је 17.11.2017. године, Министарству заштите животне средине Програм управљања Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро” за 2018. годину на сагласност (у даљем тексту: Програм управљања). Одлуку о усвајању Програма управљања донео је Надзорни одбор Јавног предузећа „Палић Лудаш”, Палић, на XXVIII седници, одржаној 14. 11. 2017. године.

У складу са сугестијама датим од стране Министарства заштите животне средине, 14.2.2018. године достављен је коригован Програм управљања, на који Министарство заштите животне средине даје сагласност.

На Програм управљања дата је сагласност, имајући у виду да исти садржи приоритетне задатке, организационе и материјално-финансијске претпоставке и елементе за обављање послова управљања, односно циљеве заштите и одрживог коришћења, могућности и ограничења за њихово остваривање, детаљан приказ годишњих задатака на чувању, одржавању, унапређењу, приказивању и одрживом коришћењу заштићеног подручја за потребе науке, образовања, рекреације и туризма и укупног социо-економског развоја, приказ конкретних послова на изradi и доношењу управљачких докумената, приказ субјеката и организационих и материјалних услова за извршења програма, висине и извора потребних финансијских средстава, а у складу са Законом о заштити природе, Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро”, Плана управљања за период 2010-2019. године и Решењем о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-3051/2 од 123.11.2017. године).

Ова сагласност саставни је део Програма управљања Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро” за 2018. годину.

Достављено:

ЈП „Палић-Лудаш”, Кањишки пут 17а, Палић
-Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Сектор за инспекцијске послове,
Бул. М.Пупина 16, Нови Сад,
- Архива

В.Д. ПОМОЋНИКА МИНИСТРА

Јасмина Јовић

Број: 130
Датум: 28.02.2018. год.

I УВОД

Основ за израду овог програма је Уредба о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ („Службени гласник РС“ бр 30/06), а у складу са Законом о заштити природе, члан 54. и Планом управљања СРП „Лудашко језеро“ за период 2010 - 2019 (сагласност Министарства животне средине, рударства и просторног планирања бр. 353-02-2652/2010-03 и Решење о условима заштите природе Завода за заштиту природе Србије број 03 – 1020/2 од 12.02.2008. године), као и Решење о условима заштите природе за израду Годишњег програма управљања заштићеним подручјем Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ за 2018. годину (Решење број: 03-3051/2 од 23.11.2017. године).

II ЦИЉЕВИ ЗАШТИТЕ, ОЧУВАЊА, УНАПРЕЂЕЊА И ОДРЖИВОГ КОРИШЋЕЊА ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

Главни циљеви и задаци одређени су Планом управљања Резервата и према до сада реализованим активностима датим у Извештајима о остварењу програма управљања СРП „Лудашко језеро“ претходних година почев од 2010. године.

- Развијање и унапређивање чуварске службе.
Даље развијање рада службе кроз потребно опремање, додатне едукације чувара (административни и технички аспекти бележења догађања на терену, картографске обуке, обуке у препознавању заштићених и инвазивних врста) од стране стручне службе и едукатора у земљи и иностранству.
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта (влажне ливаде кроз наставак досадашњих пројеката ревитализације и реинтродукције - локалитет Птичарска колиба, ушће Киреша, степски фрагменти – локалитет Источна обала, ливада на комплексу Визиторског центра Лудаш кроз рад чуварске и стручне службе, мере активне заштите природе у заштити угрожених врста – мочварни мравник, корњача, чигра, модроврана, видра и др.
- Наставак развијања базе података у функцији управљања, коришћења и праћења стања у циљу дефинисања нових и разраде текућих пројеката активне заштите природе и очувања заштићеног подручја уз развијање ГИС кроз пројекат Града Суботице.
- Успостављање сарадње са новим корисницима подручја и наставак постојеће сарадње са корисницима подручја (пољопривредници, водопривреда, НИС, власници викендица, риболовци) и локалним становништвом - МЗ Хајдуково и МЗ Шупљак (Лудаш), у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе.
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор испаше, организација и надзор кошења, организација и надзор сече трске).
- Усклађивање водног режима у Резервату са потребама заштите природе, врста и станишта, али и очувања природног ресурса воде кроз сарадњу са Градском управом Суботице, надлежним водопривредним предузећем и Покрајинским заводом за заштиту природе на изради новог водног режима за систем Палић –Лудаш – Тиса.
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко – и етно – туристичких садржаја уз даље уређивање Визиторског центра Лудаш (израда нових изложбених сегмената).

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

У Специјалном резервату природе „Лудашко језеро“ чување и надзор обавља један чувар – Себастиан Пахерт – у сарадњи са другим чуварима организованим у чуварску службу управљача (свим чуварима је у службеној легитимацији, у рубрици „напомена“ наведено да су чувари и у СРП „Лудашко језеро“).

Чување и надзор су сталне активности у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта, а спроводе се у сарадњи са осталим корисницима простора, тј. *Волонтерском чуварском мрежом* МЗ „Шупљак“.

Чувар заштићеног подручја надгледа спровођење режима заштите, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора, као и посетилаца „Лудашког језера“, са нагласком на надзору поштовања услова заштите природе надлежног Завода за заштиту природе. Чувар континуирано, кроз теренски дневник, извештава о свим променама у Резервату, као и о предузетим радњама (прекид или забрана радова, налог за довођење у претходно стање, комуникације са корисницима, надзор спровођења услова заштите природе). Чуварска служба у координацији са стручном службом прати стање, подноси пријаве инспекцији, или судији за прекршаје и координише праћење поштовања услова заштите природе. Планира се наставак стандардизације ових послова.

– Средства за бруто зараде чувара износе

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	481.895,00
Буџет јединице локалне самоуправе	85.200,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	35.274,00
Укупно	602.369,00

– Средства за остале трошкове чуварске службе (гориво, регистрације аутомобила, радна одећа и обућа – гумене чизме и неопренски комбинезон)

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	368.350,00
Укупно	368.350,00

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Лудашко језеро“ – Себастиан Пахерт поседује испит за чувара заштићеног подручја – Јединствени регистарски број чувара 0012 (број уверења и датум издавања уверења: 152-02-303/2015-17 од 06.07.2015.). Чувар поседује службену легитимацију чувара заштићеног подручја, која је у складу са Правилником о обрасцу службене легитимације чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014 и 97/2015).

Чувар поседује службену одећу и обућу, са одговарајућим обележјима, у складу са Правилником о службеној одећи чувара заштићеног подручја („Службени гласник Републике Србије“ број 117/2014).

Планирана је набавка новог теренског возила за потребе обиласка терена, чувања заштићеног подручја и туристичку валоризацију заштићеног подручја. Постојеће возило које управљач поседује за потребе обиласка терена је у лошем стању и дотрајало је.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	1.029.120,00
Сопствени приходи од обављања делатности	257.280,00
Укупно	1.286.400,00

Стручна служба управљача ће континуирано радити на пословима управљања заштићеним подручјем кроз израду Програма управљања за 2019. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2018. годину, израду пројеката мера активне заштите (ревитализација влажних ливада, слатина и степских фрагмената) и програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених дивљих врста.

– Средства за бруто зараде стручне службе износе

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Буџет јединице локалне самоуправе	820.200,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	79.449,00
Укупно	979.649,00

1.2. Одржавање

Управљање отпадом

Наставиће се са уобичајеним активностима на одржавању реда и чистоће нарочито на одређеним локацијама: на комплексу Визиторског центра Лудаш у Хајдукову (недељно), местима где бораве риболовци око Киреша, на локалитетима – код Школе и на Буцаку у сарадњи са *Волонтерском чуварском мрежом* МЗ „Шупљак“ и мештанима Хајдукова, периодично – кроз акције. Наставиће се и добра сарадња са представницима невладиних организација на уклањању депонованог отпада.

Планира се и набавка контејнера и канте за комунални отпад које ће бити постављени код комплекса Визиторског центра „Лудаш“.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	95.520,00
Сопствени приходи од обављања делатности	23.880,00
Укупно	119.400,00

Одржавање постојећег мобилијара

За 2018. годину је планирана континуирана поправка (замена носача, лакирање, фарбање) едукативних табли, канти и осматрачница дуж едукативних стаза. Планирана је комплетна замена дрвене платформе на којој се реализује маркирање птица, тачније, на коју се постављају и причвршћују орнитолошке мреже. Предвиђено је да платформа буде дужине око 150 метара, будући да 12 орнитолошких мрежа дужно заузима 144 метра. Активности су планиране за пролећни период и за активност ће бити потраживано решење о условима заштите природе надлежног завода за заштиту природе. Током 2018. године је предвиђена поправка едукативних и инфо - табли, у случају да се за то укаже потреба (предмет су готово свакодневног уништавања и оштећивања од стране вандала).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	504.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	176.000,00
Укупно	680.000,00

1.3. Обележавање

Обележавање је и током 2017. године реализовано по важећим прописима (обнова маркера постављених током 2016. године), у складу са Правилником о начину обележавања заштићених природних добара (Службени гласник Републике Србије, број 30/92, 24/94 и 17/96), а у 2018. години се планира обнављање уништених ознака граница (дрвени стубови) и табли на улазним тачкама у СРП „Лудашко језеро“, као и обнова табли забране приступа на деловима заштићеног подручја са режимом првог степена (које се стално оштећују или уклањају). Досадашње искуство показује да се постављене табле и маркери уклањају и оштећују великом брзином по постављању (у неким случајевима већ наредног дана).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	170.640,00
Сопствени приходи од обављања делатности	42.660,00
Укупно	213.300,00

Рад на развијању базе података (катастар, ГИС и др.)

Наставак развијања базе података – активност која се односи на спровођење режима и мера заштите и унапређивања кроз рад на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић-Лудаш“. Током 2018. године акценат ће бити стављен на унос и обраду података који се односе на станишта строго заштићених и заштићених врста; површине под инвазивним врстама, као и упоредну анализу података који се односе на дугогодишње пројекте. Конкретно, идеја је да сваки пројекат добије свог координатора у стручној и чуварској служби, који ће до краја године сакупити све податке и спровести упоредна истраживања у односу на успешност реализације пројекта. На тај начин ће се видети тренд, тачније, колико су ефикасне активности на мерама активне заштите природе (станишта и таксона). С обзиром да је управљач добро технички опремљен, неопходна је само додатна обука чуварске и стручне службе за рад у одговарајућим програмима (Q – GIS и други GIS – програми).

Поред овога, управљач ће наставити развој географског информационог система (ГИС) као до сада, кроз пројекат Града Суботица (ГИС СУБОТИЦА).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно – историјским вредностима

- Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица води податке о непокретним културним добрима и евидентираним добрима на подручју и прописао је мере за њихову заштиту. Према сазнањима Управљача током 2018. године Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица планира активности на извођењу археолошког рекогносцирања терена на подручју Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“.

3. Управљање природним ресурсима

1) Мониторинг – праћење стања

Планиран је наставак сарадње са Националним праком „Кишкуншаг“ из Мађарске на успостављању униформног система мониторинга, у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. До сада су утврђене значајне врсте које се налазе са обе стране границе, направљен је план и динамика праћења популација наведених врста и за одређене групе се реализује мониторинг. У Србији још увек не постоји јединствена листа Natura 2000 врста, али ми очекујемо да ће велики број врста које смо дефинисали ући на будућу листу. Наша предложена листа за мониторинг представља списак од 3 биљне врсте, 2 врсте инсекта, један представник риба, 4 водоземца, 1 врста гмизавца, 62 таксона птица и 6 таксона сисара, све је у складу и са Правилником о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива. Врсте које су у континуитету праћене протеклих година се налазе на наведеној листи:

Рбр.	Научни назив	Народни назив (српски)	Народни назив (мађарски)	IUCN
1	<i>Centaurea sadlerana</i>	зечина, козја брада	sedler imola	
2	<i>Cirsium brachycephalum</i>	крткоглавичаста паламида	kisfészű aszat	Least Concern - LC
3	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Шварценбергова боквица	erdélyi útifű	
	Insecta			
1	<i>Lycaena dispar rutila</i>		nagy tűzlepke	
2	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	мочварни мравник	vérű-hangyaboglárka	Near Threatened - NT
	Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	чиков	réti csík	Least Concern - LC
	Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	гаталинка	zöld levelibéka	Least Concern - LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	жаба чешњача	barna ásóbéka	Least Concern - LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	шумска жаба	erdei béka	Least Concern - LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	подунавски мрмољак	dunai göte	Near Threatened - NT
	Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	барска корњача	mocsári teknős	Lower Risk/near threatened - LR/NT
	Ornitofauna			
1	<i>Acrocephalus paludicola</i>	источни трстењак	csíkosfejű nádiposzáta	Vulnerable A2c - V
2	<i>Actitis hypoleucos</i>	полојка	billegetőcankó	Least Concern - LC
3	<i>Alauda arvensis</i>	пољска шева	mezei pacsirta	Least Concern - LC

4	<i>Alcedo atthis</i>	водомап	jégmadár	Least Concern - LC
5	<i>Anas (Spatula) clypeata</i>	патка кашикара	kanalas réce	Least Concern - LC
6	<i>Anas (Spatula) querquedula</i>	грготавац	böjti réce	Least Concern - LC
7	<i>Anthus campestris</i>	степска трептељка	parlagi pityer	Least Concern - LC
8	<i>Ardea purpurea</i>	црвена чапља	vörös gém	Least Concern - LC
9	<i>Ardeola ralloides</i>	жута чапља	üstökös gém	Least Concern - LC
10	<i>Athene noctua</i>	кукумавка	kuvik	Least Concern - LC
11	<i>Aythya ferina</i>	риђоглава патка	barátréce	Least Concern - LC
12	<i>Aythya nyroca</i>	патка њорка	cigányréce	Near Threatened - NT
13	<i>Botaurus stellaris</i>	водени бик	bölmöbika	Least Concern - LC
14	<i>Calidris alpina</i>	северни жалар	havasi partfutó	Least Concern - LC
15	<i>Caprimulgus europaeus</i>	легањ	európai lappantyú	Least Concern - LC
16	<i>Carduelis cannabina</i>	конопљарка	kenderike	Least Concern - LC
17	<i>Chlidonias hybrida</i>	белобрка чигра	fattyúszerkő	Least Concern - LC
18	<i>Chlidonias niger</i>	црна чигра	kormos szerkő	Least Concern - LC
19	<i>Ciconia ciconia</i>	бела рода	fehér gólya	Least Concern - LC
20	<i>Circus aeruginosus</i>	еја мочварица	barna rétihéja	Least Concern - LC
21	<i>Circus pygargus</i>	еја ливадарка	hamvas rétihéja	Least Concern - LC
22	<i>Coracias garrulus</i>	модроврана - златоврана	európai szalakóta	Near Threatened - NT
23	<i>Coturnix coturnix</i>	препелица	fűj	Least Concern - LC
24	<i>Crex crex</i>	прдавац	haris	Least Concern - LC
25	<i>Falco tinnunculus</i>	ветрушка	vörös vércse	Least Concern - LC
26	<i>Galerida cristata</i>	ћубаста шева	búbospacsirta	Least Concern - LC
27	<i>Gallinago gallinago</i>	барска шљука	sárszalonka	Least Concern - LC
28	<i>Haliaeetus albicilla</i>	белорепан	rétisas	Least Concern - LC
29	<i>Hippolais pallida</i>	сиви вољић	halvány geze	Least Concern - LC
30	<i>Hirundo rustica</i>	сеоска ластва	fűsti fecske	Least Concern - LC
31	<i>Ixobrychus minutus</i>	чапљица	törpegém	Least Concern - LC
32	<i>Jynx torquilla</i>	вијоглава	nyaktekerics	Least Concern - LC
33	<i>Lanius collurio</i>	руси сврачак	tövisszúró gébics	Least Concern - LC
34	<i>Lanius minor</i>	сиви сврачак	kis őrgébics	Least Concern - LC
35	<i>Limosa limosa</i>	муљача	nagy goda	Near Threatened - NT
36	<i>Lullula arborea</i>	шумска шева	erdei pacsirta	Least Concern - LC
37	<i>Luscinia svecica</i>	модровољка	kékbegy	Least Concern - LC
38	<i>Merops apiaster</i>	пчеларица	gyurgyalag	Least Concern - LC
39	<i>Miliaria calandra</i>	велика стрнадица	sordély	Least Concern - LC
40	<i>Muscicapa striata</i>	сива мухарица	szürke légykapó	Least Concern - LC
41	<i>Numenius arquata</i>	царска шљука	nagy póling	Near Threatened - NT
42	<i>Nycticorax nycticorax</i>	гак	bakcsó	Least Concern - LC
43	<i>Oenanthe oenanthe</i>	обична белогуза	hantmadár	Least Concern - LC
44	<i>Otus scops</i>	ћук	fűleskuvik	Least Concern - LC
45	<i>Oxyura leucocephala</i>	плавоклеуна патка	kékcőrű réce	Endangered A2bcde+4bcde
46	<i>Parus cristatus</i>	ћубаста сеница	búbos cinege	Least Concern - LC
47	<i>Perdix perdix</i>	јаребица	fogoly	Least Concern - LC
48	<i>Pernis apivorus</i>	осичар	darázsölyv	Least Concern - LC
49	<i>Philomachus pugnax</i>	прудник убица	pajzsos cankó	Least Concern - LC
50	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	обична црвенрепка	kerti rozsdafarkú	Least Concern - LC

51	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	шумски звиждак	sisegő füzike	Least Concern - LC
52	<i>Picus viridis</i>	зелена жуна	zöld küllő	Least Concern - LC
53	<i>Porzana pusilla</i>	барски петлић	törpevízicsibe	Least Concern - LC
54	<i>Riparia riparia</i>	брегуница	partifecske	Least Concern - LC
55	<i>Sterna hirundo</i>	обична чигра	küszvágó csér	Least Concern - LC
56	<i>Streptopelia turtur</i>	грлица	vadgerle	Least Concern - LC
57	<i>Tringa erythropus</i>	мрки прудник	füstös cankó	Least Concern - LC
58	<i>Tringa glareola</i>	прудник мигавац	réti cankó	Least Concern - LC
59	<i>Tringa totanus</i>	црвеноноги спрудник	piroslábú cankó	Least Concern - LC
60	<i>Tyto alba</i>	кукувија	gyöngybagoly	Least Concern - LC
61	<i>Upupa epops</i>	пупавац	búbos banka	Least Concern - LC
62	<i>Vanellus vanellus</i>	вивак	bíbic	Least Concern - LC
Teriofauna				
1	<i>Apodemus agrarius</i>	пругасти миш	pirókegér	Least Concern - LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	хрчак	mezei hörcsög	Least Concern - LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	јеж	európai sün	Least Concern - LC
4	<i>Lutra lutra</i>	видра	európai vidra	Near Threatened - NT
5	<i>Plecotus austriacus</i>	сиви дугоухи љиљак	szürke hosszúfűlű-denevér	Least Concern - LC
6	<i>Mustela eversmanii</i>	степски твор	molnárgörény	Least Concern - LC

Планира се и наставак мониторинга станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе из Новог Сада. Наставиће се и праћење распрострањења инвазивних врста биљака и животиња, поготову тренд распрострањања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Наставиће се и праћење распрострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) - тренд распрострањања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Праћење стања обавља чувар приликом редовних обилазака терена и стручни сарадник недељном динамиком, у складу са условима заштите природе и извештајима о надзору Покрајинског завода за заштиту природе. Одређене податке о мониторингу, прикупљамо и од истраживача који раде на терену сезонском динамиком, а који поседују Дозволу за истраживања надлежног министарства.

Подаци се уносе у горе поменућу базу. Током године ће се наставити са бележењем локација гнезђења птица, као и популација заштићених врста биљака ГПС уређајем.

Покрајински секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине је аплицирао на IPA програм прекограничне сарадње Мађарска – Србија у оквиру другог позива са пројектом „Nature Protection From Invasive Plant Species“. Пројакат обухвата активности и мониторинга инвазивних врста, анализе банке семена у земљишту, постављање мерних станица за мерење концентрације полена у ваздуху, механичко и хемијско сузбијање амброзије, едукативне активности и израду базе података инвазивних биљака на територији наших заштићених подручја. Активности су планиране на свим нашим заштићеним подручјима, као и на територији Националног парка „Кишкуншаг“, у Мађарској. Партнер Покрајинском секретаријату је Универзитет „Pallasz Athéné“ из Кечкемета. Планирани почетак пројекта је прва половина 2018. године и предвиђено је да траје 20 месеци.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

2) Реинтродукција и реколонизација

И у 2018. години је планиран наставак Програма “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” постављањем нових дупљи и поправком старих и дотрајалих. Овај пројекат се такође реализује у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia” из Суботице. Наведене пројекте „Riparia” суфинансира кроз своје програме.

Успостављање хранилишта за водене птице – планирана је реализација пројекта из 2016. године. Током 2016. године је дефинисана локација за предвиђено хранилиште која је довољно удаљена од водене површине, како спирањем органска материја не би вршила директан притисак – оптерећење на воду. Наведена парцела ће бити изолована и заштитним појасем од жбуња и дрвећа, што ће, такође, утицати на смањење прилива органске материје у воду. За наведену активност (успостављање заштитног појаса) потраживани су услови заштите природе надлежног Завода за заштиту природе, при чему је Завод потраживао од управљача допуну података неопходних за издавање услова заштите природе (допис број: 03-2156/2 од 07.12.2016. године) и предложио да се планирање и подизање заштитног појаса зеленила врши након израде и усвајања Плана детаљне регулације обалног појаса и ажурирања мреже саобраћајница унутар Резервата, у складу са планском документацијом. План детаљне регулације за обални појас је израђен током 2017. године и на тај начин су се стекли услови за реализацију предметног пројекта у 2018. години.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	34.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	66.000,00
Укупно	100.000,00

3) Рекултивација

Део обалних тршћака у III и мањим делом у II степену се током зимског периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске дуж обале језера Лудаш. Активности се спроводе у сарадњи са месним заједницама Хајдуково и Шупљак. На основу добијених услова заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (Решење број:03-93/3 од: 06.03.2015.), који се одосе на управљање тршћацима за период 2015 - 2019 годину, стручна служба одређује локације и услове сечења. Чуварска служба ће обављати организацију и надзор ових активности. Активности се одвијају према *Програму коришћења тршћака* усклађеним са условима заштите природе. Чуварска служба на терену евидентира површине које се секу и дефинише локације на којима трска може да се депонује (у складу са решењем о условима заштите природе). На бази информација са терена, стручна служба ће током 2018. године припремати пројекте који се односе на праћење узрочно/последичних веза између повећања површине рекултивисаних (нових/младих) тршћака и заступљености строго заштићених и заштићених врста биљака, животиња и гљива.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Укупно	50.000,00

4) Ревитализација и мере активне заштите природе

- Наставак ревитализација на више локалитета станишта влажних ливада (код Птичарске колибе, ушће Киреша) спровођењем мера активне заштите природе - кошење ливада, кошење секундарних тршћака у току зиме и током вегетације, организовање испаше стоке, нарочито традиционалних раса – воденог бивола и подолског говеда. Активне мере спроводи мањим делом чуварска служба, а већим делом их управљач организује у сарадњи са локалним становништвом, уводећи модел одрживог коришћења. Током године се планира наставак мониторинга и прикупљања теренских података и континуални рад на програму ревитализације станишта влажних ливада на подручјима Чурго и Киваго.
- Ревитализација ће се спроводити и на степском станишту (источна висока обала Лудаши – реликтна степска заједница) кошењем воденим комбајном (амфибијом) и вађењем дрвенастог подраста непожељних врста у циљу одржавања станишта са степским фрагментима вегетације и спречавању зарастања. Спроводиће се и на станишту са вегетацијом пешчарске ливаде (кошење) и појасу заштитног зеленила са аутохтоним врстама (иза Визиторског центра Лудаш). За активности употребе воденог комбајна – сече трске на заштићеним подручјима, управљач је добио решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (број 03-93/4 од 10.03.2015. године) и Решење број: 03-93/3 од: 06.03.2015., које се односи на управљање тршћацима за период 2015 - 2019 годину
- Наставак спровођења мера активне заштите природе на локалитету са степским фрагментима код локалитета Носа (II степен заштите).
- Спроводиће се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска исхрана). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.
- Наставиће се пројекат ревитализације станишта влажних ливада и слатина, чија је прва фаза реализована током 2016. године, при чему је на три локалитета ограђен део (три независне површине, физички одвојене оградом) и постављен електрични пастир. Изграђене су три надстрешнице (монтажне – преносиве) где се стока (водени бивולי и подолска говеда) склања од неповољних метеоролошких услова. Надстрешнице су направљене од дрвета. У склопу надстрешница је издвојено место где се поставља храна за стоку у зимском периоду (додатна исхрана, услед неповољних временских услова). Адаптиран је постојећи бунар. За наведене активности управљач поседује решење о условима заштите природе надлежног Покрајинског завода за заштиту природе (Решење број: 03-1111/2 од 17.06.2016. године). У плану је да се испаша реализује током целе 2018. године и да се исти модел примењује и на другим локалитетима у оквиру истог и на другим заштићеним подручјима.
- На острву „Рожа Шандор“ у језеру Лудаш (у II степену заштите) је током 2015. године започета ревитализација вегетације острва испашом - козама. За 2018. годину је предвиђен наставак пројекта и то са 10 коза, у складу са решењем о условима заштите природе број 03-1463/2 од 17.09.2015. године Покрајинског завода за заштиту природе.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	100.000,00
Буџет јединице локалне самоуправе	1.080.000,00
Укупно:	1.180.000,00

5) Задаци и активности на заштити и управљању ловном фауном

Резерват обухвата део ловишта „Суботичка пешчара“. Овим делом ловишта газдује Ловачко друштво „Шљука“ са седиштем у Хајдукову на основу годишњих Планава који се ослањају на Ловну основу ловишта „Суботичка пешчара“. Планира се уобичајена појачана контрола у периодима сезоне лова, нарочито у доба миграције птица, кроз надзор чуварске службе.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

6) Задаци и активности на заштити и управљању риболовном фауном

Новопроглашено рибарско подручје „Лудаш“ обухвата делове Резервата: речицу Киреш, узводно и низводно од језера и II и III степен заштите језера Лудаш. Подручје је одређено Одлуком Надзорног одбора управљача заштићених подручја на XXV седници дана 06.10.2017. године – „Одлука о проглашењу рибарског подручја „Лудаш“ на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Лудашко језеро“ (број 806-XXV-1/17 од 06.10.2017.).

Подручје се користи за рекреативни и спортски риболов и по Програму, за повремени риболов у функцији праћења стања и њиме управља Сектор за заштиту природе ЈП „Палић – Лудаш“, кроз рад стручне и рибочуварске службе. Заштита рибарског подручја одвија се на основу Закона о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Службени гласник РС, бр. 128/2014), Закона о заштити природе („Службени гласник РС, бр. 36/09, 88/10, 91/10-исправка и 14/16), Уредбе о заштити Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ (Сл. гласник РС број 30/06), као и осталим прописима који су у вези са управљањем заштићеним подручјима.

Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ – начелно располаже рибочуварском службом које обавља послове надзора и чувања на територији Рибарског подручја „Лудаш“. Планирано је да се током 2018. године појача рибочуварска служба.

Рибарско подручје унутар заштићеног подручја СРП „Лудашко језеро“ одређено је на риболовним водама:

- Језеро Лудаш – делови у II и III степену заштите
- Канал Палић – Лудаш – у границама у границама СРП „Лудашко језеро“
- Речица Киреш – узводно од улива у језеро до железничке пруге, од железничке пруге до државне границе
- Канал Киреш – низводно од језера Лудаш до тремеђе К.О. Палић, Бачки Виногради, Мартонош (до Буки моста)

Тренутно је у изради Привремени програм управљања Рибарским подручјем „Лудаш“. По доношењу наведеног програма, корисник рибарског подручја ће током 2018. године донети десетогодишњи Програм управљања овим рибарским подручјем – за период 2019 – 2029. године.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

7) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању пољопривредним земљиштем

Део пољопривредног земљишта је у државном власништву. Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година. Стручна служба

управљача је почетком 2016. године доставила Комисији за израду Програма уређења пољопривредног земљишта града Суботице податке у вези са површинама које се налазе на заштићеном подручју, у циљу изузимања наведене површине из Програма. Требало би да наведена Комисија достави податке надлежном Министарству и да се нађе начин да управљач правно – формално може да постане корисник површина које су у програму лицитације пољопривредног земљишта и то на површинама на којима се реализују пројекти ревитализације. У случају да се наведена процедура не реализује, управљач ће се обратити директно Министарству (поновити допис број 305/2015. од 18.05.2015. године), а контрола кошења ливада у циљу спровођења режима (кошење после завршетка цветања заштићених и строго заштићених врста биљака, остављање непокошених трака у ширини од једног до десет метара, као прибежиште за фауну) и испаше (број грла по хектару, кретање ван станишта заштићених врста у генеративном периоду) ће се одвијати континуирано. Такође, чуварска служба ће у континуитету радити на контроли спровођења активности по решењима о условима заштите природе.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Буџет јединице локалне самоуправе	200.000,00
Укупно:	200.000,00

8) Задаци и активности на заштити, развоју и управљању водама

Пратиће се стање вода, нарочито одржавање нивоа вода у зимском и летњем периоду у комуникацији и развијању сарадње управљања са ДТД ВДП „Северна Бачка“, надлежним за одржавање водопривредних режима вода из система „Палић - Лудаш“.

Планира се даљи рад на изради новог Правилника о режиму вода у сарадњи са заинтересованим субјектима (Град, водопривреда, Покрајински завод за заштиту природе). Ове активности су и у склопу припремних студија и пројекта санације језера Палић и Лудаш (оба језера су повезана) и Плана за унапређење еколошког стања језера Палић и околине („Службени лист“ Града Суботице број 24, од 15. јула 2014. године). Управљач је код Градске управе Суботица иницирао формирање радне групе за израду новог правилника о режиму вода. За реализацију наведених активности управљач неће имати додатних трошкова.

Током 2018. године је планирана реализација IPA пројекта (HUSRB/1602) под називом:

„Sustainable wetland management of the transboundary Palic-Ludas catchment area“ (Одрживо управљање влажним стаништима прекограничног водозавхвата језера Палић и Лудаш), где је управљач укључен као партнер, а главни партнер у Србији је Грађевински факултет у Суботици, Универзитета у Новом Саду. Са мађарске стране је партнер „Eötvös József“ Факултет у Баји, Универзитета у Сегедину. Пројекат ће се бавити истраживањем водозавхвата на целом сливном подручју. Поред мониторинга вода, радиће се и мониторинг индикаторских група живих организама (макрофитска вегетација, фито - и зоопланктон, инсекатске групе, пауци, рибе, водоземци, гмизавци, птице и сисари). Циљ истраживања је да се на бази података који се добију током истраживања, израде Препоруке за управљање воденим стаништима на целом сливном подручју. Реализација пројекта је започета 2017. године и наставиће се наредне, 2018. године. За планиране активности ЈП „Палић-Лудаш“-у је одобрено 7.657.000,00 динара.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Планира се наставак реализације посетилачких програма (предавање и шетња са чуварем/стручним сарадником водичем) са школама из окружења, локалним школама и развијање модела часа у природи за ниже и више разреде основне школе на два језика (српском и мађарском).

У плану је наставак реализације програма са посетиоцима - школском децом - љубитељима природе (шетње са и без водича дуж две посетилачке стазе – *Чурго* у дужини од 3 км са 8 тачака/тема и *Киреш* у дужини од 2 км и 4 тачке/теме, стручна предавања са садржајем који је у вези са темама посетилачких стаза, посебна стручна предавања у договору са школама) и развој програма посматрања птица. Током 2018. године наставиће се образовни програми у оквиру рада Визиторског центра Лудаш.

Планира се реализација традиционалног еко кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра Лудаш – објекат Истраживачка станица) са орнитолошким и другим природњачким садржајима у сарадњи са невладиним сектором. Планира се реализација међународног волонтерског радног кампа (локалитет на комплексу Визиторског центра Лудаш – објекат Истраживачка станица) са Младим истраживачима Србије – Волонтерским сервисом Србије, као и других кампова различитих тема и садржаја са другим субјектима (нпр. Стваралачки камп – Колонија сликара „Подржимо заштиту Лудашког и Палићког језера“, Црвени крст, радиоаматери, извиђачи).

Истраживања и едукација одвијаће се континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Реализују се заједнички пројекти који се финасирају кроз програме Удружења „Riparia“ а Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом, чамцем). Већина пројеката је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста и станишта.

- Наставак пројекта Структура и динамика популација рецентне орнитофауне Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“ (у више наврата током године, учествују чланови “Riparia” и други прстеновачи који поседују Дозволу за наведене активности надлежног Министарства).
- Наставак праћења пролећне и јесење миграције птица кроз Резерват (мониторинг, прстеновање - маркирање птица алуминијумским прстенима по међународним стандардима) током целе године.
- Наставак пројекта „Повратак чигри на Палићко и Лудашко језеро“ - мониторинг (целе године, учествују чланови “Riparia” - лиценцирани прстеновачи) и одржавање постављених платформи (у пролеће пре миграције птица - чланови “Riparia” и чуварска служба помоћу чамца) на Лудашу.
- Наставак пројекта “Укључивање младих у активну заштиту и мониторинг барске корњаче на Лудашком језеру”
- Пројекат заштите барске корњаче (*Emys orbicularis*) кроз активности на евидентирању постојећих гнездилишта, картирању станишта и формирању услова за успостављање нових гнездилишта. Пројекат ће се реализовати кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“.
- Организација посматрања птица у оквиру *Европског дана посматрања птица*. Манифестација се одржава сваког првог викенда у октобру – обилазак језера у организованој групи, мониторинг и евидентирање уочених јединки птица. Активност се спроводи у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије.
- Активности у оквиру Међународног зимског цenzуса птица водених станишта (IWC) - у сарадњи са Друштвом за заштиту и проучавање птица Србије.

- Наставак програма „Активна заштита модровране постављањем вештачких гнездилишних дупљи у Војводини“. Дугогодишњи програм постављања дупљи на одговарајућим стаништима и праћењу гнежђења у Резервату.
- Организовање едукативних излета на подручју резервата.
- Праћење стања популације водених птица.
- Програм активне заштите птица дупљашница постављањем вештачких гнездилишних дупљи (у Резервату на одговарајућим стаништима).
- Наставак евидентирања фауне *Hemiptera* на подручју резервата у
- Наставак евидентирања батрахофауне резервата
- Пројекат евидентирања и заштите слепих мишева на подручју СРП „Лудашко језеро“ – Природњачки музеј и Друштво за очување дивљих животиња „*Mustela*“
- Наставиће се истраживања на распрострањењу врсте лептира *Phengaris teleius*
- Наставиће се и проширити Пројекат Пољопривредног факултета у Новом Саду – спровођење истраживања биланса азота и фосфора на заштићеним подручјима СРП „Лудашко језеро“, ПП „Палић“, СРП „Обедска бара“, СРП „Царска бара“ (током 2018. године је планирано је наставак снимања воденог окна Лудашког језера из ваздуха)
- Планирана је знатно обимнија и интензивнија сарадња са представницима Научно – истраживачког друштва студената биологије и екологије „Јосиф Паничић“ из Новог Сада, као и са истраживачима Института за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, кроз разна истраживања и стручну помоћ.
- Управљач планира да реализује једно вишегодишње истраживање које би започело 2018. године, а односи се на упоредну анализу саставе орнитофауне на Лудашком језеру. Конкретно, на два локалитета на тршћацима језера би се у периоду од 15. априла до 15. јула птице маркирале вештачким прстеновима и то десетодневном динамиком. Маркирали би се младунци, као и одрасле јединке у периоду када заузимају ревер. Предвиђена је реализација на два локалитета на којима би биле постављене мреже – тршћаци на јужном делу језера, где се трска коси у континуитету последњих десет година и на северном делу језера, где су стари тршћаци који нису кошени. Прве године би се евидентирало нулто стање, тачније, квалитативни и релативни квантитативни састав орнитофауне на оба локалитета, на локалитету где је кошена трска и у старим тршћацима. На локалитету у северном делу језера је планирано да се прве године покоси површина тршћака од 3000 m², која се надовезује на површину под трском. И овде би биле постављене орнитолошке мреже у истом периоду (април – јул) са контролом истом динамиком, па би се и на локалитетима који се граниче, од којих је један променио карактеристике станишта, установило нулто стање орнитофауне. Планирано је да наведено истраживање траје најмање 4 године. Добијени подаци ће имати велики значај за проучавање миграције птица, као утицај измене станишта на састав орнитофауне. Дугорочно, добијени подаци би могли да се искористе за израду вишегодишњег пројекта који се односи на управљање стаништима (конкретно, ревитализација тршћака/ конзервација тршћака). За наведену активност ће се потраживати решење о условима заштите природе надлежног завода за заштиту природе.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Буџет јединице локалне самоуправе	315.750,00
Сопствени приходи од обављања делатности	84.250,00
Укупно	400.000,00

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

1) Мере и услови

Управљач је позициониран у систему као карика која учествује у планирању и укључен је у доношење разних урбанистичких планова различите категорије. Планирана је континуирана сарадња са корисницима простора у циљу упућивања на потраживање услова заштите природе надлежног Завода за заштиту природе. С обзиром да је површина овог заштићеног подручја преко две хиљаде хектара, неминовно је да током године до управљача стигне велики број захтева за сагласношћу – за изградњом и изменом намене простора. Управљач на такве захтеве по Закону о заштити природе, након добијених услова заштите природе надлежног завода за заштиту природе – издаје позитивно, или негативно Решење о сагласности, уз образложење.

2) Активности и учешће управљача на просторном планирању, изградњи и уређењу грађевинског земљишта, инфраструктурног планирања и уређења, изградњи рекреативне инфраструктуре, на санацији подручја итд.

- Током 2018. године се планира наставак активности на инфраструктурном уређењу СРП „Лудашко језеро” – планирана је израда Главног пројекта за обнову (поновну изградњу) „Суњог чарде“ – објекта који се налази у оквиру комплекса Визиторски центар „Лудаш“ и у ком се у периоду од маја до октобра месеца припрема и служи храна за потребе кампова.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	400.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	100.000,00
Укупно:	500.000,00

Планира се израда пројекта за уређење комплекса Визиторског центра Лудаш – уређење приступног пута, уређење дворишта, реконструкција улазне капије. Све наведено ће бити рађено у складу са Планом детаљне регулације обалног појаса Лудашког језера.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	400.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	100.000,00
Укупно:	500.000,00

3) Учесће управљача у реализацији пројекта заштите биодиверзитета језера Лудаш – успостављање заштитног појаса око језера Лудаш

- Планирају се активности на изради Пројекта препарцелације и друге планске документације (израда Плана детаљне регулације за обални део Лудашког језера). Активности ће се реализовати у склопу пројекта Владе Немачке (KfW Biodiversity Protection Project Palić / Ludaš) и кроз сарадњу са Градом Суботица. На бази израђеног пројекта је планирано да се у будућности реализује експропријација земље (парцела) и да се власницима омогући компензација. Наведене активности не изискују материјалне трошкове за управљача.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Задаци на развоју културно–образовних и информативно–пропагандних активности

1.1. Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планира се реиздање постојећих издања (екотуристичка карта) и израда нових издања. Реиздавање екотуристичке карте зависи од прикупљања потребних средстава. До сада је екотуристичка карта издата једанпут.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	80.000,00
Сопствени приходи од обављања делатности	20.000,00
Укупно:	100.000,00

1.2. Брендирање – установљаване заштитног знака СРП „Лудашко језеро“

За 2018. годину је планирана реализација идеје установљаванја „заштитног знака“ – неке животињске, или биљне врсте, стилизоване, која би представљала препознатљив симбол тог заштићеног подручја. Поред званичног знака управљача и знака Заштите природе, креираће се и знак (лого) овог заштићеног подручја, који ће се у складу са постојећом легислативом пласирати локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Министарство заштите животне средине	20.000,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	5.000,00
Укупно:	25.000,00

2.3. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

И 2018. године ће се наставити сарадња са локалним и регионалним медијским кућама – РТС, Уи - есо РТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина, ТВ Суботица и свим другим заинтересованим. Планирано је снимање подручја из ваздуха, које би се искористило, како у промотивне сврхе, тако и у сврху мониторинга станишта заштићеног подручја.

Средства за ову намену обезбеђује	износ
Сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

2) Опремање центра за посетиоце

Током 2018. године би требало да започне реализација пројекта из програма Interreg – IPA CBC Hungary – Serbia (HUSRB/1602) под називом:

A New Approach in Rural Ethno - and Ecotourism: Capacity and Competence (Нови приступ у еко-и етнотуризму: Капацитет и компетенција). Управљач се у овом пројекту појављује као носилац, а партнер је Завод за фармацију, Медицински факултет Универзитета у Новом Саду, Универзитет у Сегедину и Институт за низијско шумарство Универзитет у Новом Саду. Кроз пројекат би требало да се реализује адаптација Визиторског центра на Лудашу (молерски радови, лакирање дрвенарије), посетилачка инфраструктура, презентациона башта са врстама лековитог биља које може да се нађе на подручју Резервата. Такође, биће израђена интернет страница наведеног пројекта, као и неке апликације за андроид телефоне које „воде“ посетиоце кроз заштићено подручје. За планиране активности ЈП „Палић-Лудаш“-у је одобрено 7.908.000,00 динара.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

3) Задаци и активности на развоју одрживог туризма

Кроз наведени међународни пројекат планирана је израда едукативних табли на новој едукативној стази под називом „Стаза здравља“. Планирано је десет едукативних табли чији садржеј ће се односити на лековито биље које живи на подручју резервата. Табле ће, поред информацијама у вези са врстама, садржавати и информације у вези са потенцијалним сакупљањем биља, легислативом и сл. Поред инфо – табли, биће постављена и посетилачка инфраструктура (клупе, столови, канте за смеће и слично). Кроз пројекат је планирана и обнова молова и израда нових (код кућице за прстеновање птица).

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Планира се стална сарадња чуварске и стручне службе са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта и пољопривредници).

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

Корисници простора Резервата или власници/корисници парцела обрађају се Управљачу – стручној служби (усмено или писмено), или директно чуварској служби на терену и њихови упити се решавају на начин да им се објасни Уредбом одређен режим, да ли је жељена активност у складу, или не, или се упућују у процедуру потраживања услова заштите природе у случају да Управљач оцени да је потребно. Ова комуникација са корисницима/власницима доприноси бољем разумевању и тачнијим подацима о коришћењу. Уз даље развијање базе података, планира се даља стандардизација ових послова у вођењу података о наведеним пословима.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

3) Сарадња са невладиним организацијама

Постоји стална сарадња са више невладиних организација на посебним пројектима и планира се наставак истих у 2018. години. Наставак сарадње се планира са великим бројем невладиних организација, кроз активности током трајања кампова (IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА):

- Млади истраживачи Србије – Волонтерски сервис Србије
- Удружење љубитеља природе „Riparia“ – Суботица
- Удружење „NabiProt“ – Београд
- Научно – истраживачко друштво студената биологије и екологије „Јосиф Панчић“ – Нови Сад
- Удружење „Arcus“ – Бачка Топола и многим другим који пријаве који планирају реализацију својих пројеката на заштићеном подручју. Планиран је наставак међународног волонтерског радног кампа у сарадњи са Волонтерским сервисом Србије (Младим истраживачима Србије).

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

4) Међународна сарадња

Након потписивања Споразума о сарадњи са Националним парком Кишкуншаг из Мађарске у децембру 2013. године (као наставак претходног Споразума из 2004. године) отварају се даљи задаци у сарадњи који су дефинисани овим споразумом. Формирано је заједничко Радно тело са по три члана са обе стране и реализују се активности кроз размену запослених четири пута годишње (по два запослена) за рад на терену (истраживања шафрањике, слепог кучета, заштићених и строго заштићених врста, активне мере заштите), обуци (обука рада чувара заштићених подручја, размена) и сарадњи на новим пројектима (ИРА Прекогранична сарадња са Мађарском). Планиран је наставак сарадње и током 2018. године.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Министарство заштите животне средине	0,00
Сопствени приходи од обављања делатности	0,00
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	0,00
Укупно	0,00

5) Сарадња са надлежним институцијама

- Наставиће се сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе у овире разних пројеката
- Планиран је наставак сарадње са Градом Суботица у смислу промоције заштићених подручја и подршке у реализацији кампова (заштита и унапређење биодиверзитета).
- Наставиће се сарадња са Министарством заштите животне средине – Управљач ће и у 2018. години учествовати на семинарима за управљаче заштићених подручја, које организује Министарство заштите животне средине.

За реализацију предметних активности нису планирана посебна средства.

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

Приказивање, односно промоција основних вредности Специјалног резервата природе „Лудашко језеро“, представљаће у 2018. години један од значајних задатака управљача на остваривању заштите овог подручја.

Главни задаци у смислу промоције су:

- стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту природе;
- прес конференције;
- снимање популарних, образовних и, евентуално, научних филмова;
- штампање проспеката, лифлета, брошура, приручника, упутстава и других публикација,
- интернет презентација предузећа ће наставити са радом и 2018. године

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи	50.000,00
Укупно:	50.000,00

VIII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

У периодима када је повећана опасност од пожара појачаће се рад чуварске службе на осматрању.

У Резервату је присутан проблем паљења тршћака, а починиоце је тешко идентификовати и пронаћи у тренутку избијања пожара. Приликом пожара, који се најчешће намерно изазову, страда део тршћака, фауна (птице тршћака, корњаче и други водоземци), али и делови ретке флоре. Исти пожар се често преноси и на околно пољопривредно земљиште и дешава се да угрожава и насеља и, у сваком случају, безбедност људи. Због тога се чуварска служба посебно организује у циљу противпожарне заштите у периодима касна јесен и нарочито пролеће. Током зимске сече трске се повремено евидентирају пожари, али је њих све мање, будући да чуварска служба континуирано прати наведену активност.

Планира се одржавање постојеће опреме апарата за гашење (допуњавање, атести и контрола) и набавка нових.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	8.000,00
Укупно:	8.000,00

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Планирано је традиционално обележавање пет значајних датума за Специјални резерват природе „Лудашко језеро“:

- 2. фебруар – Дан Рамсара – Међународни Дан влажних подручја,
- **28. март Дан резервата „Лудаши“** – датум када је Лудашко језеро уписано на листу Рамсара
- 11. април – Дан заштите природе,
- 22. април – Дан планете Земље, и
- 5. јун – Светски Дан заштите животне средине

Сви наведени датуми ће се обележити како радно, тако и свечано – Дан влажних подручја – са локалном заједницом (МЗ „Шупљак“), уз кошење трске на традиционалан начин, уз традиционалне специјалитете (гулаш, пилећи паприкаш, кувано домаће вино и ракија домаћих произвођача, штрудла

са маком); Дан резервата „Лудаш“ ћемо и ове године обележити свечано са великим бројем гостију. Планирамо да, поред представника надлежног Министарства, Покрајинског секретаријата, Градске управе, локалних званичника, позовемо и велики број гостију из Мађарске, као и представнике медија. Прославу Дана заштите природе и Дана планете Земље ће увеличати ученици из основних и средњих школа на српском и мађарском језику, јер ћемо и ове године, сада већ традиционално, одржати предавања у више школа. Теме предавања се односе на промоцију заштите природе, као и на угроженост и све већу опасност која прети планети земљи од загађења и уништавања природних ресурса. Ове године смо планирали да се највише говори о значају екосистемских услуга, у смислу превенције од катастрофа условљених променом климе. Дан заштите животне средине ћемо прославити, већ традиционално, као *Дан предузећа*, уз прикладно окупљање свих запослених, гостију из земље и иностранства.

Средства за ову намену обезбеђује	Износ
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00
Укупно:	50.000,00

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић-Лудаш“ је организован у функцији реализације управљања заштићеним подручјима. Стручна служба је задужена за планирање, програмирање, управљање пројектима, праћење стања, извештавање и надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и мера активне заштите природе (извођење неких мера и праћење и надзор над реализацијом на терену). У оквиру Стручне службе се такође обављају послови сарадње са корисницима и власницима катастарских парцела у заштићеним подручјима. Обављају се и послови промоције и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Још увек је у току завршетак опремања Визиторског центра Лудаш у Хајдукову који је у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици и централна тачка за пријем посетилаца свих осталих заштићених подручја.

Заједничке службе ЈП „Палић – Лудаш“ обављају опште послове (менаџмент, рачуноводство, набавке) са седиштем на Палићу.

Делатност Сектора заштите природе се суфинансира преко Фонда за животну средину Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање од стране Покрајине и Републике, као и од прихода од накнада за коришћење заштићеног подручја. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2018. ГОДИНУ – Табела прихода за заштићено подручје СРП “Лудашко језеро”

Ред.број	Извори прихода	Износ у динарима
1.	Средства Буџета Републике Србије	3.261.175,00
	1.1. Министарство заштите животне средине	3.261.175,00
	1.2. Остала средства Републике Србије	0,00
2.	Сопствени приходи	1.700.443,00
	2.1. Приходи од обављања делатности	1.546.720,00
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	153.723,00
	2.3. Остали сопствени приходи	0.00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	2.501.150.00
	3.1. Град Суботица	2.501.150.00
4.	Остала средства	0
	4.1. АП Војводина	0
	4.2. Конкурси	0
	Укупно приходи	7.462.768,00

ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2018. ГОДИНУ – Табела планираних расхода за заштићено подручје СРП "Лудашко језеро"

	Врста расхода	Извори и износи средстава (у динарима)					
		Буџет РС	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Остала средства	Укупно
А.	А.0 Чување, одржавање и презентација заштићеног подручја						
	А.1. Чуварска служба	1.511.120,00	625.930,00	85.200,00	35.274,00	0,00	2.257.419,00
	А.1.1. Бруто зараде чувара	481.895,00	0,00	85.200,00	35.274,00	0,00	602.369,00
	А.1.2. Остали трошкови чуварске службе (гориво, регистрације аута, дневнице, службена одећа и обућа, инструменти и опрема)	0,00	368.650,00	0,00	0,00	0,00	368.650,00
	А.1.3. Набавке средстава рада (чамац, возило, мотор и др)	1.029.120,00	257.280,00	0,00	0,00	0,00	1.286.400,00
	А.2. Одржавање заштићеног подручја	850.160,00	242.540,00	820.200,00	79.449,00	0,00	1.992.349,00
	А.2.1. Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача на пословима управљања заштићеним подручјем и материјални трошкови њиховог рада (израда докумената, програма, пројеката, сарадња са становништвом, институцијама и др.)	80.000,00	0,00	820.200,00	79.449,00	0,00	979.649,00
	А.2.2. Обележавање заштићеног подручја	170.640,00	42.660,00	0,00	0,00	0,00	213.300,00
	А.2.3. Управљање отпадом	95.520,00	23.880,00	0,00	0,00	0,00	119.400,00
	А.2.4. Одржавање постојећег мобилијара	504.000,00	176.000,00	0,00	0,00	0,00	680.000,00

А.3.	Презентација заштићеног подручја	100.000,00	254.250,00	315.750,00	5.000,00	0,00	675.000,00
	А.3.1. Штампане промотивног материјала	80.000,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00	100.000,00
	А.3.2. Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00
	А.3.3. Заснивање и успостављање базе података (ГИС и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	А.3.4. Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	184.250,00	315.750,00	0,00	0,00	500.000,00
	А.3.5. Брендирање - установљавање заштитног знака подручја	20.000,00	0,00	0,00	5000,00	0,00	25.000,00
	Укупно А.0	2.461.175,00	1.122.720,00	1.221.150,00	119.723,00	0,00	4.924.768,00
Б.	Б.0. Управљање посетиоцима						
	Б.1. Изградња улазних станица	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.2. Изградња центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.3. Опремање центара за посетиоце и едукативних центара	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Б.4. Штампане материјала намењеног посетиоцима	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Б.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
В.	В.0. Регулисање имовинско правних односа						
	В.1. Надокнада за ускраћивање права коришћења	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	В.2. Накнада за нанету штету	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно В.0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Г.	Г. 0. Праћење и унапређење стања заштићених подручја						
	Г.1. Мониторинг	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Г.2. Реинтродукција и реколонизација	0,00	66.000,00	0,00	34.000,00	0,00	100.000,00
	Г.3. Рекултивација	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00

	Г.4. Ревитализација и мере активне заштите природе	0,00	100.000,00	1.080.000,00	0,00	0,00	1.180.000,00
	Укупно Г.0	0,00	216.000,00	1.080.000,00	34.000,00	0,00	1.330.000,00
Д.	Д.0. Уређење простора и одрживо коришћење природних ресурса						
	Д.1. Материјални трошкови управљача на изради просторних планова, плана препарцелације и друге планске документације	800.000,00	200.000,00	0,00	0,00	0,00	1.000.000,00
	Д.2. Пројекти и радови на уређењу простора (израда и постављање мобилијара и др.)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.3. Пројекти и програми у области шумарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.4. Пројекти и програми у области ловства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.5. Пројекти и програми у области рибарства	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.6. Пројекти и програми у области туризма	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Д.7. Пројекти и програми у области пољопривреде	0,00	0,00	200.000,00	0,00	0,00	200.000,00
	Д.8. Пројекти и програми у области управљања водама	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Д.0	800.000,00	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	1.200.000,00
Е.	Е.0. Остали некатегорисани послови						
	Е.1. Противпожарна заштита (набавка опреме, средстава и др.)	0,00	8.000,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00
	Е.2. Сарадња са невладиним организацијама	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Укупно Е.0	0,00	8.000,00	0,00	0,00	0,00	8.000,00
Укупно планирани расходи		3.261.175,00	1.546.720,00	2.501.150,00	153.723,00	0,00	7.462.768,00